

**MOROZOVA Iryna,**

Doctor of Philological Sciences (Grand PhD), Full Professor, English Grammar Department; Odesa I. I. Mechnikov National University; 7 Uspenska St, Odesa, 65014, Ukraine;

e-mail: morpo@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1905-7563>

**STEPANENKO Olha,**

Candidate of Philological Sciences (PhD), Lecturer of the Highest Category, Odesa Maritime Professional College named after Oleksii Solianyuk; 47/1 Semena Yakhnenka St, Odesa, 65000, Ukraine;

e-mail: solga971@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0004-0230-6721>

## INTERROGATIVES AS AN EFFECTIVE INSTRUMENT OF MANIPULATIVE INFLUENCE ON THE INTERLOCUTOR IN DIALOGUE

**Summary.** The article presents a comprehensive syntactic and pragmatic analysis of interrogative constructions as an effective instrument of manipulative verbal influence in the dialogue discourse of the written English detective novel. The **objective** of this research consists in singling out and analyzing interrogative constructions used in the characters' speech in the context of psychological manipulation of the interlocutor, as well as in determining their functional potential in communication. The **object** of the paper is characters' dialogue in the discourse of the detective novel. The **subject** is interrogative constructions as a means of manipulative impact. The study is based upon a holistic approach combining contextual-interpretive, descriptive, conversational, qualitative and quantitative methods of linguistic analysis. The starting point of our investigation is the assumption that interrogative constructions may function not only as enquiry of information but also as a powerful instrument for manipulating the interlocutor. Their manipulation potential is realized through different pragmatic types of questions such as Wh-, tag, alternative, negative, descriptive, elliptical and rhetorical questions. It was found out that Wh-questions make up a third of all manipulative interrogative constructions, which testifies to their significant verbal potential to exert psychological impact upon the listener and to stimulate responses. Hence, the obtained results show that interrogatives may serve as a multilevel instrument of manipulation uniting the syntactic organization of the utterance with its pragmatic and cognitive potential. The study demonstrates that in detective discourse interrogatives function as a strategic mechanism controlling the development of dialogue, limiting response options and shaping the interlocutor's interpretation of the situation. Thus, interrogatives guide the addressee in a particular direction required by the speaker, thereby ensuring covert manipulative influence. **Prospects** for further research include expanding the empirical base and conducting comparative studies across different types of discourse.

**Keywords:** interrogative, manipulation, verbal influence, discourse, dialogue, detective novel.

*Статтю прийнято 28.02.2026*

*Статтю затверджено до публікації 10.04.2026*

*Дата публікації 25.05.2026*

УДК 81'04+811.111'01

<https://doi.org/10.18524/2307-4558.2026.45.354664>

Це стаття відкритого доступу  
за ліцензією CC BY-NC 4.0



**ОЛЕНЯК Мар'яна Ярославівна,**

доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна

e-mail: maryana@mail.org

<https://orcid.org/0000-0002-5888-326X>

## ГЕНДЕРНА СПЕЦИФІКА ОБРАЗНИХ ПОРІВНЯНЬ У ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

**Анотація.** Метою статті є виявлення та систематизація лінгвокогнітивних і соціопрагматичних параметрів образних порівнянь у давньоанглійському дискурсі для обґрунтування механізмів гендерної та вікової ієрархізації англосаксонської лінгвокультури. **Об'єктом** дослідження є давньоанглійські образні порівняння, предметом яких є чоловік, жінка або дитина; **предмет дослідження** — когнітивні та соціопрагматичні характеристики образних порівнянь залежно від експлікованого в них гендеру. **Методи дослідження:** комплексний підхід, що поєднує описовий метод, спостереження, аналіз і синтез та кількісний аналіз; спеціальні лінгвістичні процедури — корпусний аналіз (DOEC), метод когнітивного моделювання (ідентифікація сфер-донорів), контекстуально-інтерпретаційний та прагмалінгвістичний аналіз. **Наукова новизна** полягає у встановленні кількісної та якісної асиметрії маскулінних та фемінних образів у межах давньоанглійських образних порівнянь, що доводить андроцентричну спрямованість давньоанглійського дискурсу; виокремленні домінантних сфер-джерел, де маскулінність вербалізується через динамічні зооморфні та теоморфні коди, а фемінність — переважно через статичні екоморфні та артефактоморфні образи, меншою мірою — зооморфні.

**Ключові слова:** давньоанглійська мова, образне порівняння, гендер, маскулінність, фемінність, соціопрагматика.

**Актуальність.** Образні порівняння у давньоанглійських текстах виконують ключову когнітивну та риторичну функції, завдяки яким абстрактні ідеї матеріалізуються у конкретних тілесних, природних або артефактних образах. Вони структурують складні моральні, соціальні та емоційні концепти, роблячи їх доступними для інтерпретації. Особливу соціальну значущість мають антропоцентричні порівняння, що рефлектують тонкощі гендерного сприйняття особистості у середньовічній Англії. Аналіз таких одиниць дозволяє виявити специфічні культурні патерни, поєднуючи лінгвістичний та риторичний підходи, адже порівняння постають когнітивно-семіотичними структурами, через які транслюються засадничі уявлення тогочасного соціуму.

**Метою статті** є виявлення та систематизація лінгвокогнітивних і соціопрагматичних параметрів образних порівнянь у давньоанглійському дискурсі для обґрунтування механізмів гендерної та вікової ієрархізації англосаксонської лінгвокультури. **Об'єктом** дослідження є давньоанглійські образні порівняння, предметом яких є чоловік, жінка або дитина; **предмет дослідження** – когнітивні та соціопрагматичні характеристики образних порівнянь залежно від експлікованого в них гендеру.

Реалізація мети дослідження передбачає виконання таких **завдань**: здійснити інвентаризацію та класифікацію образних порівнянь у давньоанглійському корпусі (DOEC), об'єктом яких є людина, з подальшим їх розподілом за гендерними (чоловік/жінка) та віковими (дитина) категоріями; визначити домінантні сфери-джерела для кожної групи об'єктів порівняння та виявити когнітивні моделі, що стоять за цими образами; провести кількісний аналіз виявлених одиниць для верифікації гендерної асиметрії; розкрити соціопрагматичний потенціал порівнянь, проаналізувавши, як мовні образи корелюють із соціальними ролями (воїн, дружина, аскет) та етичними нормами англосаксонського суспільства.

**Огляд літератури.** Попри значний масив сучасних лінгвістичних досліджень, присвячених гендерній проблематиці, – від ранніх праць про мовні відмінності та андроцентризм мовної системи (див. праці Coates [3]; Lakoff [10]; Spender [14]; Tannen [16]) до соціокультурних і дискурсивних підходів до конструювання ідентичності (див. праці Bucholtz & Hall [1]; Cameron [2]; Eckert & McConnell-Ginet [7]; Holmes & Meyerhoff [9]; Litosseliti [11]; Mills [12]; Sunderland [15]; Weatherall [17]), питання репрезентації маскуліності та фемінності на матеріалі давніх германських мов, зокрема давньоанглійської, досі залишаються відносно малодослідженими.

Аналіз гендеру в давньоанглійській лінгвокультурі демонструє поступовий розвиток методологічних підходів: від аналізу фіксованих літературних образів до розгляду гендеру як дискурсивно і культурно конструйованої категорії. Важливою відправною точкою для сучасних дискусій стала робота Gillian R. Overing [13], у якій застосовано семіотичний підхід для аналізу маскуліних і фемінінних знаків у героїчних текстах, і показано, що жіночі образи часто виконують структурні функції у побудові чоловічого наративу. Наприкінці ХХ століття увага дослідників фокусується на тілесності і соціальних ролях, зокрема в контексті материнства (Dockray-Miller [6]). Лінгвістичний вектор у вивченні гендерних трансформацій простежується у роботі Енн Керзан (Curzan [4]), де авторка аналізує взаємодію граматичного та природного роду і демонструє, як мовні зміни відображають культурні уявлення про стать. На сучасному етапі (Estes [8]), гендер інтегрується у ширший контекст екокритики та матеріальної культури, демонструючи, як давньоанглійські тексти використовують тілесні та природні образи для кодування соціального й культурного досвіду.

Водночас, у вищезгаданих дослідженнях гендеру в давньоанглійських текстах, роль образних порівнянь як інструмента конструювання гендерних ідентичностей залишається недостатньо вивченою. Літературознавчі та лінгвістичні підходи, представлені роботами Gillian R. Overing [13] і Mary Dockray-Miller [6], фокусуються переважно на соціальних ролях, тілесності або структурі наративу, при цьому образні порівняння згадуються лише побічно або як допоміжний засіб для ілюстрації гендерних моделей. Історико-лінгвістичні та когнітивні дослідження (Curzan [4]), взагалі не охоплюють образних порівнянь, концентруючись на граматичних та природних родах. Навіть сучасні екокритичні підходи (Estes [8]), опрацьовують метафоричні образи радше в контексті взаємодії людини з природою, ніж як системний засіб позначення гендеру. Таким чином, систематичний аналіз образних порівнянь у давньоанглійських текстах представляє лакуну у дослідженнях гендеру, відкриваючи перспективу для інтеграції когнітивно-метафоричного підходу. Фокус саме на образних порівняннях є необхідним, оскільки вони становлять унікальний когнітивний інструмент, де зіставлення людини з матеріальним світом (тілесним, природним, артефактним) відбувається експліцитно. Саме в структурі порівняння найкраще простежується механіка того, як абстрактні соціальні та гендерні норми набувають конкретної форми, поєднуючи мову як систему та текст як культурний продукт.

**Методологія дослідження.** Матеріалом дослідження слугували 68 образних порівнянь (45 маскулінних, 21 фемінних, 2 на позначення дітей), предмет яких експліцитно позначає чоловіка, жінку або дитину. Приклади були відібрані методом суцільної вибірки з Dictionary of Old English Corpus (DOEC) – найбільшого на сьогодні електронного корпусу давньоанглійської мови, що містить 3060 текстів, датованих приблизно 600–1150 рр. До аналізу включалися лише ті випадки, у яких предметом порівняння виступає людський суб'єкт, позначений лексемами або займенниками, що чітко вказують на чоловічу, жіночу чи дитячу референцію (наприклад *wer*, *wif*, *mann*, а також гендерно марковані займенники *he*,  *heo* тощо). До вибірки не увійшли порівняння, у яких людський суб'єкт не був предметом, а лише еталоном порівняння; узагальнені або безособові конструкції без чіткої гендерної референції; образні порівняння на позначення сакральних біблійних постатей, таких як Бог, Ісус чи Діва Марія.

Зібрані приклади були піддані якісному та кількісному аналізу. На першому етапі було створено семантичну класифікацію еталонів порівняння (зооморфні, екоморфні, артефактоморфні тощо). На другому етапі було проаналізовано їхню прагматичну функцію у формуванні гендерних моделей у давньоанглійському дискурсі. Кількісний аналіз дозволив встановити пропорційне співвідношення маскулінних, фемінних та інших типів порівнянь у досліджуваному корпусі.

**Виклад основного матеріалу.** Аналіз фактичного матеріалу засвідчує, що гендерне питання в англосаксонській лінгвокультурі не обмежувалося біологічною детермінованістю, а функціонувало як складна система соціальних очікувань та етичних оцінок, інтегрованих у повсякденний і духовний досвід. Образні порівняння у досліджених текстах постають не просто стилістичними прикрасами, а активними когнітивними інструментами, що переводять абстрактні категорії маскулінного та фемінного у площину матеріальних образів. Корпус дібраних прикладів дозволяє простежити механіку втілення соціальної статі у художній тканині тексту, де кожен еталон порівняння додає специфічної конотації до гендерного портрета епохи.

**1. Маскулінна ідентичність у системі давньоанглійських образних порівнянь.** Аналіз вибірки свідчить про те, що чоловіча суб'єктність у давньоанглійських текстах маркується через широкий спектр природних та артефактних еталонів, які фіксують ієрархічний статус чоловіка в соціумі та його духовну вартість.

#### 1.1. Маскулінність як духовний орієнтир

Найвищий щабель у маскулінній ієрархії посідають представники духовної еліти. Їхня ідентичність матеріалізується через джерела, пов'язані зі світлом та небесними тілами. Так, єпископ Гіларій описується як такий, що сяє, мов зірка (*scinende swa swa tungel*), а очі іншого прелата уподібнюються сонячному промінню (*swelce sunnan leoma*). Ці екоморфні порівняння переводять фізичне тіло чоловіка у категорію трансцендентного, роблячи його «видимим» орієнтиром для спільноти. Сюди ж примикає інтелектуальна праця: Кедмон, запам'ятовуючи священні тексти, порівнюється з чистою твариною, що переживує їжу (*swa swa clæne neten eodorcende in þæt sweteste leoð gehwerfde*), де зооморфний образ позбавлений агресії й натомість підкреслює продуктивність духовного засвоєння. Чоловіча ідентичність часто концептуалізується через категорію матеріальної якості. Особливо виразно це проявляється у порівнянні монахів із металами: випробуваний правилами монах уподібнюється до золота у горнилі (*swa swa gold on heorðe*), тоді як нестійкий – до свинцю (*leades gecynde*). Тут маскулінність постає як результат внутрішньої обробки, де «твердість» є етичною вимогою. Цікавим є випадок юнака-мученика, чия тілесна вразливість порівнюється зі склом (*swa slidende swa glæs*) – артефактом, що поєднує в собі чистоту й водночас крихкість, яка передуює небесній славі.

#### 1.2. Зооморфна агресія та владна вертикаль

Для репрезентації світської влади та соціальної дії використовуються динамічні зооморфні образи. Чоловік-захисник (Юда Макавей) або воїн постає як лев (*leon gelic*), що легітимізує його право на силу. Натомість негативна маскулінність (корумповані судді) ідентифікується через образи вовка (*swa swa wulfas*) або дикого звіра (*swa wilde deor*). Давньоанглійські образні порівняння засвідчують також владну ієрархію чоловіків: чоловік для дружини – це не просто партнер, а суб'єкт, якого слід шанувати, як власного пана (*swa swa agene hlafordas*).

#### 1.3. Тілесність та розпад: кров, магія та смерть

Матеріалізація чоловічого страждання часто відбувається через екоморфні порівняння рідин та процесів розпаду. Кров мучеників, що тече, як вода (*swa swa wæter*), позбавляє смерть біологічного натуралізму, перетворюючи її на потужний символ жертвності.

#### 1.4. Деградація та соціальна ізоляція: анімалізація маскулінного суб'єкта

Нижня межа маскулінної ієрархії у текстах передається через образи, що символізують втрату соціального статусу, розуму або моральної чистоти.

Матеріалізація страждання самотнього чоловіка часто відбувається через образи низьких істот або пошкоджених об'єктів. Порівняння себе з черв'яком (*wyrme gelicra*) або прибудюю (*swa swa gymeleasne*) фіксує стан граничної вразливості та втрати захисту громади. Образ покинутого і розбитого посуду (*swylce forloren fæt*), переводить чоловічу ідентичність у площину артефакту, що втратив свою функціональність, а отже – і місце в соціумі.

Чоловік, який зовні дотримується постів, але продовжує грішити, уподібнюється дияволу (*deofle gelic þe æfre fæst and æfre singað*). Це демономорфне порівняння вказує на повну онтологічну зміну суб'єкта, де за зовнішньою маскулінною подобою ховається деструктивна сутність. Схожий механізм працює у порівнянні хтєвого чоловіка з пеклом (*helle gelic*), де він наділяється характеристикою безмежної, ненаситної порожнечі. Вкрай жорстким є порівняння групи чоловіків, що чинять сексуальне насильство, із собаками (*hundum gelicost*). Тут зооморфний код використовується для позбавлення суб'єктів людського (християнського) обличчя через їхню нездатність контролювати інстинкти.

Деградація чоловіка досягає апогею через уподібнення до дикої тварини (*swa swa nyten*) та одночасне набуття жіночих рис (*swa swa wimmanna*). Це подвійне відчуження, від людського роду та від власної статі, маркує абсолютний крах маскулінної ідентичності як покарання за гординю.

Аналізовані образні порівняння розкривають соціальну прагматику давньоанглійського тексту, де зіставлення предмета й еталона функціонують як інструменти соціального контролю та етичного нормування. Маскулінність у цьому контексті концептуалізується через категорію цілісності, як фізичної, так і соціальної. Показовим є антропоморфне порівняння брата чи соратника з власною кінцівкою (*swilce he beon ðin lim*), що на когнітивному рівні закріплює етику відданості. Тілесний вимір маскулінності знаходить своє відображення і в описах хвороби або смерті, де праведність і владна легітимність суб'єкта підтверджуються через збереження фізичних кордонів. Якщо тіло грішника описується як розслаблене (*toslopen, swa þæt his eagan wendon on gelicnysse sweltendra manna*) або розбите (*swylce forloren fæt, and tobrocen*), то тіло святого навіть після смерті порівнюється із живим, цілим або щойно похованим (*swylce an seolcen þræd embe; swylce he þy ylcan dæge bebyrged wære*). Соціальна прагматика таких порівнянь полягає у верифікації духовного статусу чоловіка: відсутність розпаду слугує «печаткою якості» на всьому життєвому шляху лідера. Навіть понівечене тіло мученика піддається естетизації: рана, що уподібнюється шовковій нитці (*swylce an seolcen þræd embe*), перекодує фізичну поразку у суспільстві на знак духовної обраності, перетворюючи каліцтво на артефакт високої вартості.

Аудіальний аспект маскулінності у порівняннях маркує межу між цивілізованим суб'єктом та соціальним вигнанцем. Гармонійне мовлення, що уподібнюється солодкому співу (*swa swa clæne neten eodorcende in þæt sweteste leoð gehwerfde*) або заклику півня (*lareow swa swa kok on niht*), ідентифікує чоловіка як носія мудрості та впорядкованості. Натомість негативна маскулінність тиранів та грішників позбавляється приємності звучання, і описується порівняннями з гарчанням або скреготом звірів (*grennade ond gristbitade, wedde on gewitte swa wilde deor; wælhreowa swa swa grædig leo*). Така анімалізація звуку не лише описує гнів, а й здійснює соціальну стигматизацію: суб'єкт, що втратив людський голос, символічно втрачає право на гідність.

**2. Фемініна ідентичність у системі давньоанглійських образних порівнянь.** Аналіз фемінінних образів демонструє різкий контраст із маскулінною вертикаллю. Якщо чоловічі порівняння часто будувалися навколо ієрархії влади та активної дії, то жіночі образи в давньоанглійській літературі матеріалізуються через категорії статичної витривалості, тілесної вразливості та трансформації об'єкта. Фемініні образи в аналізованих текстах демонструють специфічну когнітивну модель: жінка постає не як суб'єкт, що підкорює світ, а як простір, на якому розгортається дія (божественна або демонічна).

### 2.1. Стійкість та тілесність як свідчення

На відміну від чоловіків-воїнів, чия сила активна, жіноча сила (особливо у святих) концептуалізується як абсолютна нерухомість. Коли святу Луцію намагаються зрушити з місця кати, вона стоїть як гора (*stod swa swa munt*), стає частиною земної тверді, яку неможливо подолати силою. У ситуації граничного страху серце жінки застигає, мов камінь (*heorte ahyrð on stanes gelicnesse*), а отже екоморфний образ фіксує параліч волі, перетворення живого на неживе під тиском обставин.

Тіло жінки-праведниці в порівняннях інколи стає текстом, що розповідає про її аскезу або страждання. Шкіра святої Тарсілли на колінах стає жорсткою, мов у верблюда (*swylce olfendan*), через постійні молитви. Це зооморфне порівняння позбавлене героїчного пафосу лева; воно фіксує витривалість через фізичну деформацію, де жіноче тіло уподібнюється робочій тварині в служінні Богу. Каткування святої Агати описується через скручування вербового шнурка (*swa swa wiððan*). Тут жінка повністю деперсоніфікується, перетворюючись на гнучкий артефакт, що піддається зовнішньому тиску, але не втрачає своєї сутності.

### 2.2. Сакральна чистота та джерела світла

Фемінна сакральність часто пов'язана з образами чистої води та світла, але в менш космічному масштабі, ніж у чоловіків. Так, кров мучениці Маргарет порівнюється з водою з найчистішого джерела (*swa swa wæter deþ of þam clænestan wyllspringe*). Це підкреслює продуктивну, очищувальну силу її жертви. Сюди ж можна віднести й потік сліз, що уподібнюється ріці (*swa swa flod*), і маркує інтенсивність каяття як стихійний процес. Єва в раю описується як подібна до ангелів, що фіксує ідеальний, первинний стан фемінності до гріхопадіння.

### 2.3. Соціальна деградація та магія

Найбільш жорсткі зооморфні порівняння припадають на «ганебних» жінок або об'єктів магійного впливу. Жінка, що веде грішне життя, прямо уподібнюється свині (*swa swa swin on teohe*). Це дзеркальне відображення чоловічої деградації (собаки), але з акцентом на бруді та побутовій нечистоті, що традиційно пов'язувалося з порушенням фемінних норм цноти. Випадок трансформації дівчини в кобилу (*swylce heo an myre wære*) через чари демонструє вразливість фемінної ідентичності перед зовнішнім впливом. На відміну від Навуходносора, який став звіром через власну гординю, жінка тут стає жертвою чужої магії, що знову підкреслює її статус об'єкта трансформації.

Соціальна прагматика фемінних образів у давньоанглійській літературі спрямована на легітимізацію моделі статичної витривалості та етичної незмінності, де жіноча суб'єктність розчиняється в категоріях простору або об'єкта. На відміну від маскуліної прагматики дії та влади, жіночі порівняння функціонують як інструменти закріплення ролі жінки як матері страждання: уподібнення до гори чи каменю перекодує пасивність у форму духовної сили, фактично позбавляючи жінку можливості динамічного опору. Через артефактоморфні та зооморфні образи, як-от вербовий шнурок чи верблюда шкіра, здійснюється деперсоніфікація святої, що прагматично виправдовує її фізичне нищення заради вищої мети. Водночас жорстка анімалізація «ганебної» жінки через образи свині або собаки працює як засіб соціальної стигматизації, що маркує порушення гендерних норм як граничний біологічний розпад.

Розподіл образних порівнянь у дослідженому корпусі текстів виявляє чітку асиметрію: маскуліні образи становлять понад 66% вибірки, тоді як фемінні лише близько 31%. Поодинокі випадки вживання порівнянь щодо дітей (близько 3%) підкреслюють специфічну ієрархію концептів, де ціннісна вага суб'єкта в мові прямо залежить від його соціальної та релігійної активності. Одне з двох порівнянь, де предметом виступають діти, *Para bearn swa swa niwe plantunge... dohtra... swa swa gelicnys templys* 'Їхні діти – немов нові насадження... їхні дочки – наче подоба храму', є знаковим. Діти тут не мають власної суб'єктності, вони ідентифікуються через метафори росту (нові насадження) або оздоблення (подібність храму). Дитина в давньоанглійському дискурсі сприймалася не як самостійна особистість, а як проект або потенціал. Така низька продуктивність образних порівнянь, де предметом є діти, вказує на те, що дитина стає гідною для письмової фіксації лише тоді, коли вона починає виконувати корисну соціальну функцію. Водночас, не дивлячись на те, що діти як самостійні дійові особи практично ніколи не стають предметом образних порівнянь, категорія дитячості використовується в текстах як еталонна міра чистоти та ширості. У цьому контексті дитина виступає не як соціальний суб'єкт, а як духовний орієнтир для дорослого (*clæne .... swa þæt cild bið* 'чистий, як дитина').

**Висновки та перспективи дослідження.** Компаративний аналіз образних порівнянь у давньоанглійському дискурсі дозволяє реконструювати дві принципово різні когнітивні моделі втілення гендеру, кожна з яких виконує специфічну соціопрагматичну функцію. Маскулінна модель базується на категоріях суб'єктності, ієрархічної структурованості та динамічної сили. Чоловік в образних порівняннях постає як активний елемент соціуму: він або джерело світла та знання (єпископ-зірка), або активний воїн (лев), або невід'ємна частина колективного тіла (кінцівка). Маскулінна відданість у текстах матеріалізується через тверді тфла (золото, сталь), а її крах асоціюється з втратою приемного голосу або гендерними змінами. Соціальна прагматика цих образів спрямована на підтримку духовності та дисципліни влади. Фемінна модель, натомість, конструюється навколо категорій об'єктності, статичної витривалості та

трансформації. Жінка концептуалізується не через дію, а через здатність вистояти під дією зовнішніх сил (свята як гора або шнурок). Її сакральність матеріалізується через природні стихії (джерельна вода, потік сліз), що підкреслює роль жінки як «простору» для вияву божественної благодаті. Водночас фемінна ідентичність постає більш вразливою до онтологічних змін (дівчина-кобила), що відображає підпорядкований статус жінки в тогочасній ієрархії. Отже, якщо маскулінні порівняння в давньоанглійській мові слугували для вертикального впорядкування соціуму (влада, знання, війна), то фемінні порівняння забезпечували його горизонтальну стабільність (витривалість, чистота, мораль). Кількісна перевага маскулінних порівнянь у давньоанглійських текстах (співвідношення 2:1) виступає прямим відображенням андроцентричного характеру тогочасної лінгвокультури. Давньоанглійські образні порівняння генерують значно ширший спектр образів для чоловіків, оскільки саме маскулінний суб'єкт потребував постійної верифікації статусу через метафори влади, святості чи падіння. Чоловічі образи охоплюють досить обширний спектр: від сакрального сонця до маргінального черв'яка, створюючи розгалужену мапу соціальних ролей. Натомість фемінні образи демонструють когнітивну економію: вони зведені до моделей статичної витривалості або моральної чистоти/брудю. Майже повна відсутність дитячих образів у системі порівнянь підтверджує, що давньоанглійська образна система була прагматично орієнтована на дорослого суб'єкта. Відсутність дітей як активних суб'єктів у вибірці компенсується їхньою важливою роллю як аксіологічного еталона. Дитина в давньоанглійській системі порівнянь – це не стільки людина в процесі становлення, скільки символ втраченого або віднайденого раю. Якщо маскулінність у порівняннях – це шлях випробувань та битв, то дитячість – це фінальна точка спокою, радості та чистоти, якої дорослий суб'єкт намагається досягти через праведне життя. Перспективи дослідження полягають у розширенні джерельної бази за рахунок залучення інших давньогерманських корпусів, що дозволить верифікувати універсальність виявлених гендерних асиметрій, а також у проведенні діахронічного аналізу трансформації образів порівнянь у контексті еволюції англійської лінгвокультури.

#### References I

1. Bucholtz, M., & Hall, K. (2005), Identity and interaction: A sociocultural linguistic approach, *Discourse Studies*, Vol. 7, No. 4–5, pp. 585–614. doi: 10.1177/1461445605054407
2. Cameron, D. (2006), *On language and sexual politics*, Routledge, 192 p.
3. Coates, J. (2015), *Women, men and language: A sociolinguistic account of gender differences in language* (3rd ed.), Routledge, 252 p.
4. Curzan, A. (2003), *Gender shifts in the history of English*, Cambridge University Press, 236 p.
5. Dictionary of Old English Corpus (DOEC). (2024), Available at: <https://www.doe.utoronto.ca/pages/index.html> (Accessed 03 January 2024).
6. Dockray-Miller, M. (2000), *Motherhood and mothering in Anglo-Saxon England*, St. Martin's Press, 176 p.
7. Eckert, P., & McConnell-Ginet, S. (2013), *Language and gender* (2nd ed.), Cambridge University Press, 380 p.
8. Estes, H. (2017), *Old English Literary Landscapes: Ecotheory and the Anglo-Saxon Environmental Imagination*, Amsterdam University Press, 312 p.
9. Holmes, J., & Meyerhoff, M. (Eds.). (2003), *The handbook of language and gender*, Blackwell Publishing, 736 p.
10. Lakoff, R. (1975), *Language and woman's place*, Harper & Row, 84 p.
11. Litosseliti, L. (2006), *Gender and language: Theory and practice*, Hodder Arnold, 320 p.
12. Mills, S. (1995), *Feminist stylistics*, Routledge, 240 p.
13. Overing, G. R. (1990), *Language, sign, and gender in Beowulf*, Southern Illinois University Press, 240 p.
14. Spender, D. (1980), *Man made language*, Routledge & Kegan Paul, 256 p.
15. Sunderland, J. (2004), *Gendered discourses*, Palgrave Macmillan, 250 p.
16. Tannen, D. (1990), *You just don't understand: Women and men in conversation*, William Morrow, 336 p.
17. Weatherall, A. (2002), *Gender, language and discourse*, Routledge, 256 p.

#### References II

1. Bucholtz, M., & Hall, K. (2005), Identity and interaction: A sociocultural linguistic approach, *Discourse Studies*, Vol. 7, No. 4–5, pp. 585–614. doi: 10.1177/1461445605054407
2. Cameron, D. (2006), *On language and sexual politics*, Routledge, 192 p.
3. Coates, J. (2015), *Women, men and language: A sociolinguistic account of gender differences in language* (3rd ed.), Routledge, 252 p.
4. Curzan, A. (2003), *Gender shifts in the history of English*, Cambridge University Press, 236 p.
5. Dictionary of Old English Corpus (DOEC). (2024), Available at: <https://www.doe.utoronto.ca/pages/index.html> (Accessed 03 January 2024).
6. Dockray-Miller, M. (2000), *Motherhood and mothering in Anglo-Saxon England*, St. Martin's Press, 176 p.
7. Eckert, P., & McConnell-Ginet, S. (2013), *Language and gender* (2nd ed.), Cambridge University Press, 380 p.
8. Estes, H. (2017), *Old English Literary Landscapes: Ecotheory and the Anglo-Saxon Environmental Imagination*, Amsterdam University Press, 312 p.

9. Holmes, J., & Meyerhoff, M. (Eds.). (2003), *The handbook of language and gender*, Blackwell Publishing, 736 p.
10. Lakoff, R. (1975), *Language and woman's place*, Harper & Row, 84 p.
11. Litosseliti, L. (2006), *Gender and language: Theory and practice*, Hodder Arnold, 320 p.
12. Mills, S. (1995), *Feminist stylistics*, Routledge, 240 p.
13. Overing, G. R. (1990), *Language, sign, and gender in Beowulf*, Southern Illinois University Press, 240 p.
14. Spender, D. (1980), *Man made language*, Routledge & Kegan Paul, 256 p.
15. Sunderland, J. (2004), *Gendered discourses*, Palgrave Macmillan, 250 p.
16. Tannen, D. (1990), *You just don't understand: Women and men in conversation*, William Morrow, 336 p.
17. Weatherall, A. (2002), *Gender, language and discourse*, Routledge, 256 p.

**OLENIAK M.**

Doctor of Philology, Associate Professor, Associate Professor at the Department of English Translation Theory and Practice, Taras Shevchenko National University of Kyiv;  
60 Volodymyrska St, Kyiv, 01033, Ukraine  
e-mail: maryana@mail.org  
<https://orcid.org/0000-0002-5888-326X>

**GENDER SPECIFICITY OF SIMILES IN OLD ENGLISH LITERATURE:  
A COGNITIVE-PRAGMATIC ASPECT**

**Summary.** The article aims to identify and systematize the linguo-cognitive and sociopragmatic parameters of similes in Old English discourse to substantiate the mechanisms of gender and age-based hierarchy in Anglo-Saxon linguoculture. The object of the study is Old English similes where the tenor is a man, a woman, or a child; the subject matter is the cognitive and sociopragmatic characteristics of these similes depending on the gender explicated within them. Research methods include a comprehensive approach combining descriptive methods, observation, analysis, synthesis, and quantitative analysis; specific linguistic procedures involve corpus analysis (DOEC), cognitive modeling (identification of source domains), contextual-interpretative, and pragmalinguistic analysis. The contribution to the field lies in establishing the quantitative and qualitative asymmetry of masculine and feminine images within Old English similes, proving the androcentric nature of Old English discourse. Furthermore, the study identifies dominant source domains where masculinity is verbalized through dynamic zoomorphic and theomorphic codes, while femininity is represented predominantly through static ecomorphic and artifactomorphic images, and to a lesser extent, zoomorphic ones.

**Keywords:** Old English, simile, gender, masculinity, femininity, sociopragmatics.

*Статтю прийнято 07.02.2026*

*Статтю затверджено до публікації 10.04.2026*

*Дата публікації 25.05.2026*

УДК 81'42:32.019.5:32(100)  
<https://doi.org/10.18524/2307-4558.2026.45.357826>

Ця стаття відкритого доступу  
за ліцензією CC BY-NC 4.0 

**СТРІЙ Людмила Іванівна**

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова; кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики; Французький бульв., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна;  
e-mail: strijludmila@gmail.com  
<https://orcid.org/0009-0007-9785-588X>

**КІЩЕНКО Алла Миколаївна**

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова; кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики; Французький бульв., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна;  
e-mail: llalaki3005@gmail.com  
<https://orcid.org/0009-0002-1206-6106>

**РІВНІ РИТУАЛЬНОСТІ ЯК ОСОБЛИВОСТЬ ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: НА  
МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ**

**Анотація.** Статтю присвячено дослідженню рівнів ритуальності як визначальної особливості публічної комунікації на матеріалі політичних промов. **Актуальність роботи** зумовлена зростанням ролі символічних форм у конструюванні публічного образу політика, де ритуальність виступає важливим механізмом впливу на індивідуальну та колективну свідомість. У межах дослідження ритуальність розглядається як багаторівнева система, що реалізується на семіотичному, дискурсивному та комунікативно-прагматичному рівнях. **Метою** статті є визначення та опис рівнів ритуальності у політичних промовах, а також виявлення їхніх функціональних і семіотичних характеристик. Для досягнення поставленої мети розв'язано такі **завдання**: окреслено основні підходи до трактування ритуалу в гуманітарних науках; визначено ключові компоненти ритуальності в політичній комунікації; проаналізовано ритуальні характеристики політичних промов українських політиків; описано специфіку функціонування ритуальності на різних рівнях комунікації. **Об'єктом** дослідження є українська політична публічна комунікація, а **предметом** — рівні ритуальності як комплекс семіотичних, дискурсивних і прагматичних характеристик політичних промов. **Методологічну основу** становлять семіотичний і дискурсивний підходи, а також